

הרהורים על צורה ותוכן

מאת
פול ד. בלום

עצמה, ברוח המבקשת למצוא ביטוי בצורות ממשיות. הרצון לעצב, לצור צורות, הוא הגורם הראשוני בכל יצירה אמנותית. כל יצירה אמנותית היא אובייקטיביזציה של רצון ראשוני, מוחלט זה של ברירה אמנותית רצונית.

ההתפתחות המכרעת בתולדות המאה ה-20 היתה הכנעת ערכי הרוח עלידי הטכנולוגיה. אף המחול לא נמלט מכיבוש זה. תחת האחריות העצומה שבהאזנה למה שכינתה מארתה גראהם "איהשקט האלוהי" שבתוכנו, תחת דרכו הנפתלת של דנטה בחיפוש אחרי נפשו בגהינום, בכור המצרף ובעדן, אנו משפילים את עצמנו בעובדנו את עגל-הזהב של היופי הגופני, הרמת רגל גבוהה ועוד ועוד פירוואטים.

ככל שלא הצליחה האנושות להגיע לתחושת אמון עם העולם החיצוני ועם עולמה הפנימי, הריגשי, כן היא מדגישה יותר את הצורות הטכניות. ממש כאנשים פרימיטיביים, המוטרדים משטף המאורעות החיצוניים ומסערת הרגשות הפנימיים, אנו מבקשים רגיעה שיקרית בעולם של סימטריה וטכניקה.

הטכנאים והבירוקראטים מוכרים ציורים שצוירו "במספרים", מוזיקה שנתחברה על ידי מחשבים ומה שמקביל לכך בתחום המחול. מארתה גראהם אמרה פעם, שרק שני דברים עשויים למנוע אדם מלהיות לרקדן: לב חלש וראש חלש - ז'א צורה ותוכן.

אם יש לך מה לומר, אם אתה מוכרח לדבר, ימצאו המלים הנכונות. אם הרוח נעה, אזי בעזרת התמדה ומשמעת תמצא התנועה הנכונה, תיווצר הצורה ההולמת.

אם אין לך מה להגיד, כל כמות של ברק צורני לא תפיח רוה בריקנות.

המחול הוא שפה שתפקידה תקשורת. המחול הוא יצירה רצונית של ייצור מדע לעצמו. אין הוא חפץ טבעי. כיצירה אמנותית, המחול ניצב מקביל לטבע, כייצור אוטונומי. יופי טבעי אינו תנאי ליצירה אמנותית. אסתטיקה של היופי הטבעי אינה זהה לאסתטיקה של היצירה האמנותית.

מאז ומעולם היה קיים הצורך האנושי הבסיסי לחקות את היופי הטבעי. דחף פרימיטיבי זה מצוי על דרגה נמוכה מזו של האסתטיקה האמנותית וסיפוקו אין לו דבר עם האמנות.

ההילה שעטפה את האמנות מאז ומעולם, יחס הכבוד לה זכתה, ניתן להבינם אך ורק בעזרת הרעיון של הצורך הנפשי המונח ביסודה של האמנות, הבאה לספק צורך זה. רק במונח זה נודעת לתולדות האמנות משמעות השווה לזו של דברי ימי הדת.

אם נקבל את ההנחה, שהמחול הוא שפה, שתפקידה תקשורת, שנוצרה בשל צורך נפשי, המספקת צרכים נפשיים, אזי הויכוח בשאלת הצורה לעומת התוכן מאבדת את משמעותה. אין הצורה האמנותית יכולה להתקיים ללא התוכן. התוכן קיים לפני היות הצורה, הוא בלתי תלוי בה. הצורה היא משרתו הגשמי של התוכן. מחול הוא רעיון חצוב בצורה האנושית בזמן ובחלל.

"בראשית ברא אלהים את השמיים ואת הארץ; והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים; ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור." הרוח יצרה את הצורה מן האין. הצורה לא היתה קיימת לפני שנוצרה על ידי הרוח. הצורה אינה יוצרת את הרוח, הרוח יוצא את הצורה.

אחרי שאדם אכל מפרי עץ הדעת, הוא לא רק גורש מהעדן, אלא גם זכה באפשרות ליצור אמנות. "ויאמר אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע." שעה שהיה "כאחד ממנו", זכה האדם בכוח הרצון לעצב צורה שהתבטא בכריאה